

HAT TIPP HUMANITÁRIUSOK SZÁMÁRA, AKIK TOLMÁCSOKKAL DOLGOZNAK EGYÜTT ÉRZÉKENY TÉMÁKAT ÉRINTVE

A Translators without Borders az Oxfam szervezettel együttműködve hat olyan kulcsfontosságú tippet gyűjtött össze humanitáriusok számára, amelyek segíthetnek leküzdeni azokat a szociolingvisztikai akadályokat, amelyek gyakran előfordulnak, amikor a tolmácsok érzékeny témákkal foglalkoznak. Továbbá segítséget nyújthatnak a tolmácsok mentális egészségének megőrzésében is.

Mit értünk „érzékeny témák” alatt? Ezek lehetnek kulturálisan érzékeny vagy tabutémák, amelyek az erőszakkal, a bántalmazással, a kizsákmányolással, valamint a nemek közötti egyenlőséggel, a reprodukív egészséggel, a szexuális normákkal és viselkedéssel kapcsolatosak. A védelmi munka számos érzékeny témát érint. Ezek azonban más területekre is vonatkozhatnak, például az egészségügyre, a pszichoszociális támogatásra, valamint a vízellátásra, a szennyvízelvezetésre és a higiéniára (WaSH). Például a WaSH és egyéb egészségügyi programok során szükség lehet a menstruáció témájának megvitatására, a szexuális erőszak kockázata pedig mind a védelmi, mind a menedékprogramok esetében felmerülhet. A tolmácsoknak és a programcsoportoknak a COVID-19 világjárványhoz hasonló közegészségügyi vészhelyzetekben hasonló kényes témákkal kell szembenézniük.

TRANSLATORS
WITHOUT BORDERS

OXFAM

TAPASZTALATAINK SZERINT...

1. A humanitárius programok ritkán rendelkeznek megfelelő költségvetéssel hivatásos tolmácsok foglalkoztatásához, és gyakran a saját alkalmazottaikra vagy a közösség tagjaira, mint nem hivatásos tolmácsokra támaszkodnak. Ez a minőséggel és a titoktartással kapcsolatos aggályokat egyaránt felvet.

2. Egyes nyelveken az érzékeny kérdésekre nem feltétlenül léteznek szavak, vagy ha léteznek is, azok megbélyegzők lehetnek, vagy a közösség tagjai általánosan nem ismerik őket.

Ezek magában foglalhatnak olyan angol nyelvű humanitárius és technikai kifejezéseket és fogalmakat is, amelyeket nehéz egyértelműen lefordítani más nyelvekre. Az olyan kifejezések, mint az „eset” (a „páciens” vagy „beteg személy” helyett) félreértelmezhetőek vagy akár az empátia hiányának is tekinthetőek. Ha a tolmácsok nem semleges vagy nem közérthető szavakat használnak, az hatással lehet arra, hogy a közösség tagjai hogyan vesznek részt a tanácsadásban vagy hogyan követik azt. Például egy szexuálisan bántalmazott nő nem biztos, hogy megérti, hogy sürgősen hozzá kell jutnia a poszt-expozíciós profilaxishoz.

AJÁNLJUK, HOGY...

- Már az elején mérje fel a tolmácsolás szükségességét, és biztosítsa a megfelelő erőforrásokat.
- Figyeljen azon személyek életkorára, nemére, esetleges fogyatékosságára és egyéb sokszínűségi jellemzőire, akikkel együtt dolgozik.
- Végezzen el biztonsági kockázatelemzést, hogy elkerülje mind az érintettek, mind a tolmácsok vagy családtagjaik nem szándékos veszélyeztetését.
- Amennyiben lehetséges, ne hagyatkozzon a családtagokra a veszélyeztetett személyekkel való kommunikációban, hanem használjon képzett tolmácsokat.
- Aszerint alkalmazza és képezze ki a tolmácsokat, hogy kivel, miről és milyen helyen/környezetben szeretne beszélgetni.
- Tisztázza, hogy mit vár el a tolmácsoktól, beleértve a „tájékozott beleegyezés” fogalmát. A tolmácsoknak mindent le kell fordítaniuk, amit Ön a beszélgetőpartnerének vagy beszélgetőpartnereinek mond, és ez fordítva is érvényes, amennyire ez lehetséges. Nem adhatják hozzá a saját személyes véleményüket, nem hagyhatnak ki semmit, nem folytathatnak saját beszélgetést az emberekkel, és nem gyakorolhatnak nyomást az emberekre, hogy beszéljenek.

- Beszéljen a tolmácsokkal a kulcsszavak és fogalmak megfelelő és tiszteletteljes fordításáról a helyi nyelveken, mielőtt bármilyen interakciót folytatna a közösség tagjaival. Ez nagyobb önbizalmat ad a tolmácsoknak a munkájukhoz, és biztosítja Önt arról, hogy a közösség tagjai valószínűleg megértik a kulcsszavak jelentését.
- Biztosítson a tolmácsoknak ágazatspecifikus bevezetőket, például a kontextushoz kapcsolódó alapvető védelmi kérdésekről, hogy segítse őket a hatékony felkészülésben. Adja meg nekik a lehetőséget, hogy kérdéseket tehessenek fel Önnek a szakkifejezésekkel és fogalmakkal kapcsolatban, anélkül, hogy úgy éreznék, hogy sürgetik őket.
- Kerülje a szakzsargon, a rövidítések és a mozaikszavak használatát, amelyek egy adott témával kapcsolatos ismereteket feltételeznek, kivéve, ha ez releváns és helyénvaló.
- Ne feledje, hogy a nyelvnek hatalma van; a jó szándék rossz kifejezésmóddal kombinálva több kárt okozhat, mint hasznot.

Például: Az északkelet-nigériai konfliktusból kitelepített emberek által beszélt több mint 30 anyanyelv egyikén, a hausza nyelven a „mentális egészség” szó jelentése „örült”. Egy mentálhigiénés klinika, amely nyilvánvalóan nem végzett semmilyen nyelvi kutatást, egy olyan táblával hirdette magát, amin az állt: „szolgáltatások örült embereknek”. Ez a rossz fordítás súlyos stigmát hordoz, és esetleg távol tartja az embereket azokról a szolgáltatásokról, amelyek akár hasznukra is lehetnének.

TAPASZTALATAINK SZERINT...

3. A közösségek gyakran használnak közvetett nyelvezetet vagy eufemizmusokat, ha kényes témákról beszélnek. Ez félreértésekhez vagy az érintettek tapasztalatainak és aggodalmainak téves megítéléséhez vezethet.

Ugyanakkor a közvetett nyelvezet és az eufemizmusok megkönnyíthetik a kommunikációt olyan témákról, amelyeket nem lehet megvitatni nyilvánosan vagy olyan helyen, ahol mások is hallhatják, anélkül, hogy a jelenlevők zavarba jönnének vagy megsértődnének. Ezzel növelhető a diszkréció, különösen olyan környezetben, mint a menekülttáborok, ahol korlátozott a magánszféra.

Például: A Kongói Demokratikus Köztársaságban az Ebola egyes tüneteire, valamint a nemi szervekre, a szexre és a testnedvekre vonatkozó szavak nyilvános használatuk zavarban vannak. A hasmenésről vagy az Ebola szexuális átviteléről beszélni tiszteletlenségnek számít, különösen olyan környezetben, ahol azt mások is hallhatják. Ahogy egy beni nő mondta: „Vannak kifejezések, amelyeket nem mondunk ki nyilvánosan, kint, ahol bárki hallhatja. Tudja, az egészségügyi dolgozóknak, akik az Ebola miatt jöttek ide, nincsenek tabuk a kultúrájukban. Bármit kimondanak nyilvánosan, és ez megbélyegzi a pácienszt.”

4. A nyelv nemi jegyeket hordozhat. Egy közösségben a nők más szavakat használhatnak, mint a férfiak, különösen a női testtel és a sexualitással kapcsolatos érzékeny témák esetében.

A nők esetleg nem szívesen beszélnek nyíltan ezekről a témákról egy férfival vagy egy másik etnikai csoporthoz tartozó személlyel. Hasonló szempontok lényegesek akkor is, amikor érzékeny témákról beszélünk gyermekekkel és a fogyatékkal élőkkel, különösen a kommunikációt érintő fogyatékkal élőkkel.

Például: A bangladesi menekülttáborokban a rohingja nők a számos szociokulturális korlátozásra és szegregációra úgy reagáltak, hogy saját szociolektust, vagyis társadalmi dialektust alakítottak ki. Bizonyos szavakat vagy eufemizmusokat ebben a szociolektusban nem könnyű megérteni a rohingja férfiak számára. A „haiz” szó például egy akadémiai kifejezés a menstruációra, amelyet az arab nyelvből kölcsönöztek. Sok fiatal nő azonban nem szereti kimondani ezt a szót. Ők inkább a „gusol” eufemizmust használják, amely szó szerint annyit tesz, hogy „zuhanyozni”.

AJÁNLJUK, HOGY...

- Készítse fel a tolmácsokat a közvetett nyelvezet és eufemizmusok dokumentálására, és tisztázza a jelentésüket. Ez elősegíti a kényes kérdések megvitatására használt helyi nyelv megértését, és javítja a kérdések kezelésének módját.
- Fontolja meg olyan közösségi tagok bevonását, akikkel bizalmi kapcsolatot alakított ki, hogy megvitathassák, hogyan fordítsanak le bizonyos szavakat vagy fogalmakat. Készítsen szójegyzéket ezekből a fordításokból, és szükség szerint egészítse ki új szavakkal, és ossza meg másokkal, hogy ők is profitálhassanak a munkájából.
- Egyeztessen a közösség tagjaival és a tolmácsokkal egy kulturálisan megfelelő helyszínről, ahol az érzékeny témákról tisztelettudó módon lehet beszélni.

- Készítse fel a tolmácsokat arra, hogyan beszéljenek érzékeny kérdésekről a velük kapcsolatba kerülő személy nemének, korának és fogyatékoságának megfelelően.
- Növelje a képzett női és jelnyelvi tolmácsok számát. Azokban a helyzetekben vagy nyelveken, ahol nehéz ilyen tolmácsokat találni, megoldást jelenthet egy ügynökségek közötti tolmácsközösség.

TAPASZTALATAINK SZERINT...

5. A célcsoporttal azonos háttérű tolmáccsal való együttműködés bizalmat építhet és pontosabb fordítást tesz lehetővé, de a tolmácsok kockázatot is jelenthetnek a közösség tagjai számára, ha nem megfelelően választják ki és képzik ki őket.

AJÁNLJUK, HOGY...

- A tolmácsok kiválasztásakor végezze el ugyanazokat az ellenőrzéseket, és alkalmazza ugyanazokat az óvintézkedéseket, mint más alkalmazottak, tanácsadók vagy vállalkozók esetében.
- Biztosítson a magatartási kódexről, a védelmi eljárásokról, a titoktartásról, az adatvédelemről és a pszichológiai elsősegélynyújtásról szóló képzést és forrásokat olyan nyelven, amely számukra kényelmes.
- A tolmácsolás csak akkor működik jól, ha minden érintett bízik a folyamatban.
- Gondoskodjon arról, hogy tolmácsok rendelkezésre álljanak mindenki számára, akinek szüksége van rá, beleértve az időseket és a fogyatékkal élőket is. Fontolja meg, hogy előzetesen megbeszélje velük a beilleszkedéssel kapcsolatos kérdéseket, például, hogyan lehet a legjobban bevonni hallás- vagy látássérült személyeket.
- Aktívan kérjen visszajelzéseket, cselekedjen annak alapján, és a kezdeti képzést követően is támogassa a tolmácsokat.

Például: A 2015-ös görögországi menekültválság idején a beludzs menekültek arról számoltak be, hogy a beludzsok és a pakisztáni állam közötti politikai feszültségek miatt nem bíznak a pakisztáni tolmácsokban. A menekültek attól tartottak, hogy ha a tolmácsok előtt felfedik menekülésük okait, annak következményei lesznek az otthon tartózkodó családjukra nézve. Ez hozzájárulhatott ahhoz, hogy a kérvényezés első körében nem kaptak menedékjogot.

6. A tolmácsok gyakran dolgoznak nyomás alatt, és a tolmácsolás során gyakran találkoznak nyomasztó tartalmakkal. A szorongás, a depresszió, a stressz, a kiégés és a másodlagos trauma mind kockázatot jelentenek a tolmácsok számára.

Ezek különösen akkor lehetnek fontosak, ha a tolmácsok az érintett közösség tagjai. A környezet, amelyben a közösség tagjaival folytatott interakciók zajlanak, további stresszt okozhat a tolmácsok számára.

- Biztosítson a tolmácsok számára hozzáférést mentális egészséget támogató forrásokhoz, függetlenül attól, hogy hivatásos tolmácsok vagy nem hivatalos minőségben tolmácsolnak.
- Biztosítson a tolmácsok számára szakmai fejlődési lehetőségeket, beleértve az öngondoskodással kapcsolatos képzést, valamint ismerje el és jutalmazza a hozzájárulásukat.
- Kérdezze meg a tolmácsokat arról, hogy milyen kihívások merülhetnek fel az érintettekkel való interakció során, és hogyan lehet ezeket előre mérsékelni. Ez magában foglalja az érintettek közötti fizikai távolság fenntartásának szükségességét, az egyéni védőfelszerelések biztosítását, vagy a mobiltechnológia segítségével történő távtolmácsolás megszervezését biztonsági vagy közegészségügyi megfontolások miatt.
- Vonja be a tolmácsokat a kiértékelésekbe, és kérjen visszajelzést a tapasztalataikról és az általuk igényelt támogatásról.

TOVÁBBI FORRÁSOK

Translators without Borders, [Field guide to humanitarian interpreting and cultural mediation](#)

Translators without Borders, [Glossaries](#)

Highlander Research and Education Center, [What Did They Say? Interpreting for Social Justice - An Introductory Curriculum](#)

Red T, [Conflict Zone Field Guide for Civilian Translators/Interpreters and Users of Their Services](#)

Van bármilyen javaslata a tájékoztató tartalmának javítására? Kérjük, küldje el nekünk!

Szeretné, ha ez a tájékoztató más nyelven is elérhető lenne? Lépjen kapcsolatba velünk!

Elérhetőségek: info@translatorswithoutborders.org

TRANSLATORS
WITHOUT BORDERS

OXFAM